

Tasa-arvosuunnitelma

Tasa-arvolain mukaan oppilaitokset ovat velvollisia laatimaan toiminnan kehittämiseen tähtäävän tasa-arvosuunnitelman eli toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman. Toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma on työkalu, joka tukee tasa-arvon edistämistä kaikessa oppilaitoksen toiminnassa. Velvoite suunnitelman laatimiseen koskee kaikkia koulutusta järjestäviä oppilaitoksia.

Koulutuksen järjestäjä vastaa, että oppilaitokset laativat toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman. Tasa-arvosuunnitelman tulee sisältää:

- selvitys oppilaitoksen tasa-arvotilanteesta
- tarvittavat toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi
- arvio aikaisempaan tasa-arvosuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteuttamisesta ja tuloksista.

Erityistä huomiota tulee kiinnittää siihen, että tasa-arvon edistämistyö on jatkuvaa ja suunnitelmallista. Huomioita tulee kiinnittää muun muassa opetuksen järjestämiseen, oppimiseroihin ja opintasuoritusten arviointiin sekä seksuaalisen häirinnän ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen.

Yhdenvertaisuussuunnitelma

Yhdenvertaisuuslain tarkoitus on turvata yhdenvertainen kohtelu ja estää syrjintä (ikä, alkuperä, kansalaisuus, kieli, uskonto, vakaumus, mielipide, politiikka, ay-toiminta, vammaisuus, seksuaalinen suuntautuminen, muu henkilöön liittyvä syy).

Yhdenvertaisuuslain mukaan:

- koulutuksen järjestäjän on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan
- ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi.

Oppilaitoksella on oltava suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi ja syrjinnän poistamiseksi.

Tähtikunnan koulun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2025

Tähtikunnan koulun tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden tilaa on kartoitettu tammikuussa 2025. Kartoituksen perusteella on päivitetty vuonna 2023 laadittu tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma. Suunnitelma päivitetään kahden vuoden välein tai tarvittaessa. Lisäksi päivitysten välissä voidaan järjestää edistymisen seurantakyselyjä, joiden tuloksia tarkastellaan esimerkiksi henkilöstökokouksissa.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman tarkoituksena on edistää kouluissa ja oppilaitoksissa tehtävää tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä. Toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma laaditaan ja päivitetään yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden kanssa. Tänä vuonna mukana oli myös kysely huoltajille. Edellisen kerran huoltajien ajatuksia aiheesta on kartoitettu vuonna 2022.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuuskartoituksen tulokset 2025

Kartoituksen pohjana on käytetty aikaisempien vuosien kyselyitä. Kysymysten kieliasua on joiltain osin yksinkertaistettu. Lisäksi 3.–4.-luokkalaisille tehtiin aiemmasta poiketen sähköinen kysely samaan tapaan kuin vanhemmille oppilaille. Huoltajille tehtiin kokonaan uusi kysely.

Tähän suunnitelmaan on poimittu joitain havaintoja kyselyjen tuloksista. Jokaisesta kyselystä on tehty oma diaesityksensä, josta voi tarkastella tuloksia yksityiskohtaisemmin.

Luokat 1–2:

Aihetta on käsitelty luokissa oman opettajan kanssa. Pohjana on käytetty diaesitystä, jossa on keskustelua herättäviä kuvia ja tekstejä. Luokanopettaja on kirjannut oppilaille syntyneitä ajatuksia ylös ja toimittanut ne edelleen kyselystä vastanneelle työryhmälle.

Yhteenvetona voidaan todeta, että ensimmäisten luokkien oppilaat ovat koulussa saaneet tasa-arvoista ja yhdenvertaista kohtelua. Erilaisuutta ei pidetä ongelmana, vaan kaikkien kanssa voi leikkiä. Kiusaamista havaittiin melko vähän. Mainittuja kiusaamisen muotoja olivat töniminen, leikeistä ulkopuolelle jättäminen, kulkemisen estäminen ja rumasti puhuminen. Yhdenvertaisuus ymmärrettiin esimerkiksi niin, että eri oppilaat tarvitsevat erilaista tukea ja apua oppimiseensa.

Luokat 3–4:

Luokille tehtiin sähköinen kysely, johon vastattiin oman opettajan tunnilla. Kyselyn tueksi tehtiin diaesitys, jossa selvennettiin kyselyn käsitteitä ja ohjattiin täyttämisessä. Tästä huolimatta osa oppilaista ei ehkä ymmärtänyt kaikkia kysymyksiä ja moni vastasi, ettei tiedä. Kaikki opettajat eivät käyttäneet lisäohjetta täyttämisen apuna.

Suurimmalle osalle oppilaista koulu on turvallinen paikka, jossa voi olla oma itsensä. Välitunti- ja siirtymätilanteissa koetaan tönimistä ja väkivaltaa, joka jää opettajilta huomaamatta. Tässä ikäluokassa 20 % oppilaista kokee, etteivät aikuiset puutu tarpeeksi häirintään, väkivaltaan tai eriarvoiseen kohteluun. Kyselyssä tuli esille yksittäisiä oppilaita, jotka pelkäävät vaaratilanteita koulussa. Lisäksi tuli ilmi, että jotkut oppilaat kokevat toisten koskevan heitä epämiellyttävällä tavalla. Tämä herätti pohtimaan pitäisikö koskemiseen olla aina lupa tai jokin yhteinen käytäntö koulussamme.

Luokat 5–6:

5.–6.-luokkalaiset vastasivat sähköiseen kyselyyn oman opettajan tunnilla. Kysely muokattiin yläkoulun kyselyn pohjalta alakoululaisille sopivaksi.

Kyselyssä havaittiin haukkumista ja nimittelyä, jotka kohdistuvat esimerkiksi vammaisuuteen tai sukupuoleen. Erityisluokan oppilaita haukutaan tai heidän olemustaan kommentoidaan useissa tilanteissa. Tähän puututaan toimenpide-ehdotuksissa. Tämän ikäluokan oppilaista 76 % kokee, että aikuiset puuttuvat näihin tilanteisiin. Monesti haukkumista tapahtuu välitunneilla ja käytävillä, eli tilanteissa, joissa opettaja ei ole koko ajan läsnä. Oppilaiden välistä väkivaltaa on nähnyt lähes puolet oppilaista. Häirinnästä esille nousivat vartaloon liittyvät ikävät kommentit ja loukkaavat vitsit tai kommentit. Osa häirinnässä tapahtuu somessa. Yli 60 % oppilaista kokee koulun aikuisten puuttuvan häirintään ja syrjintään. Oppilaista 73 % vastasi, ettei itse ole kiusannut, syrjinyt tai käyttäytynyt väkivaltaisesti.

Luokat 7–9:

Yläkoulun osalta eniten parannettavaa on koulun yleisessä ilmapiirissä ja siinä, että jokainen voisi ilmaista omaa erityisyyttään. Koulussamme on eriarvoista kohtelua ja nimittelyä seksuaalisia vähemmistöjä, sukupuolta ja vammaisuutta kohtaan. Vähän yli puolet oppilaista on havainnut syrjintää tai joutunut itse sen kohteeksi. Tilanne on aika samanlainen kuin edellisessä kyselyssä. Yleisimmin syrjijä on toinen oppilas (88 vastausta) tai opettaja (23 vastausta). Noin kolmasosa oppilaista on kokenut, että heitä on koskettu ilman lupaa tai joku on tullut liian lähelle. Vartaloon liittyviä ikäviä kommentteja on kokenut noin joka neljäs.

Yläkoulun oppilaista 46 % on nähnyt koulussamme väkivaltaa. Tilanne on hieman huonompi kuin edellisessä kyselyssä (silloin 41 %). Huolestuttavaa on, että 60 % oppilaista kokee, etteivät aikuiset puutu riittävästi koulussa tapahtuvaan kiusaamiseen, syrjintään ja häirintään. Edellisessä kyselyssä osuus oli 56 %. Tässä emme siis ole onnistuneet parantamaan toimintaamme, vaan tilanne on entisestään heikentynyt. Vihapuheen osalta tilanne on täsmälleen sama kuin edellisessä kyselyssä. Oppilaista 60 % vastasi, ettei itse ole kiusannut, syrjinyt, käyttänyt vihapuhetta, häirinnyt seksuaalisesti tai käyttäytynyt väkivaltaisesti.

Yläkoulun vastauksissa korostuu edelleen se, etteivät koulun aikuiset puutu oppilaiden mielestä riittävästi ja johdonmukaisesti koulussa tapahtuvaan häirintään, syrjintään ja väkivaltaan. Tulos on hyvin samanlainen kuin aikaisempina vuosina tehdyissä kyselyissä. Tilanne vaatiikin aikaisempaa järeämpiä toimenpiteitä ja määrätietoisempaa työskentelemistä ongelmien vähentämiseksi.

Huoltajat:

Kyselyyn vastasi 87 huoltajaa, joiden lapset olivat eri luokka-asteilla. Kysely lähetettiin huoltajille Wilman kautta. Koska huoltajien kysely on vain suomeksi, eivät kaikki huoltajat välttämättä ole pystyneet vastaamaan siihen.

Koulun fyysinen esteettömyys on parantunut selvästi edelliseen, vuoden 2022 kyselyyn verrattuna. Edellisen huoltajien kyselyn aikaan uusi koulurakennus ei vielä ollut käytössä. Eniten on parannettavaa siinä, että oppilaat voisivat ilmaista paremmin omaa erityisyyttään. Tämän kohdan osalta tulos on melko sama kuin edellisessä kyselyssä. Huoltajien mukaan koulussa esiintyy nimittelyä ja ennakkoluuloja mm. sukupuolta tai muuta henkilöön liittyvää syytä koskien. Nämä olivat yleisimmät syyt myös edellisessä kartoituksessa. Osa huoltajista kokee koulun aikuisten puuttuvan nimittelyyn, mutta joidenkin mielestä asioihin ei puututa tarpeeksi tai aikuiset ovat heitä, jotka kohtelevat oppilaita eriarvoisesti.

Huoltajien näkemyksen mukaan oppilaista 41 % on kokenut tai nähnyt koulussa tapahtuvaa väkivaltaa. Vähän yli puolet huoltajista kokee, että koululla puututaan riittävästi kiusaamiseen, syrjintään ja häirintään. Avoimissa vastauksissa toivotaan mm. kiusaamistilanteiden selvittelyä loppuun asti ja enemmän valvontaa välitunneille. Vastauksissa toivotaan myös, että koulu huomioisi kiusaamisen, syrjinnän ja häirinnän aikuisten taholta lapsia kohtaan. Useissa vastauksissa tuli esille myös hyviä kokemuksia kiusaamistapausten selvittelystä.

Toimenpiteet kartoituksen pohjalta tilanteen parantamiseksi:

- Kyselyn tulokset on käyty läpi sekä opettajien että oppilaiden kanssa. Samalla on keskusteltu tuloksista ja kuultu myös oppilaiden ajatuksia tilanteen korjaamiseksi. Tuloksista tehdyt yhteenvedot laitetaan myös huoltajien luettaviksi.
- Koulun sääntöjä kerrataan ja niihin sitoudutaan. Henkilökunta noudattaa yhdessä sovittuja toimintatapoja tilanteisiin reagoitaessa. Näin turvataan tasa-arvoinen kohtelu kaikkia oppilaita kohtaan sekä varmistetaan johdonmukainen puuttuminen eri tilanteissa.
- Opettajat ja muut koulun henkilökuntaan kuuluvat puuttuvat aikaisempaa herkemmin esimerkiksi käytävillä ja välitunneilla tapahtuvaan tönimiseen ja fyysiseen kontaktiin. Tilanteita kirjataan ylös Wilma-merkintöihin ja tarvittaessa toistuviin rikkeisiin puututaan kurinpitotoimilla.
- Välituntivalvontaa tehostetaan jakamalla välituntialue lohkoihin ja nimeämällä jokaiselle lohkolle oma valvoja. Näin valvojat jakautuvat pihalla tasaisesti eikä osa pihasta jää valvomatta.
- Erityisluokkalaiset tulevat kertomaan erilaisuudesta jokaiselle luokka-asteelle. Tällä pyritään lisäämään oppilaiden ymmärrystä ja vähentämään haukkumista ja nimittelyä.
- Osa kiusaamisesta ja häirinnästä tapahtuu sosiaalisessa mediassa. Koulu on ottanut vuoden 2025 alusta käyttöön Someturva-palvelun, jonka toivotaan vähentävän netissä tapahtuvaa kiusaamista ja häirintää. Oppilaille on pidetty aiheesta aloitusoppitunti. Someturvan materiaaleja voidaan hyödyntää myös jatkossa.
- Yhteistyössä poliisin kanssa lisätään oppilaiden tietoisuutta kiusaamisen, syrjinnän ja väkivallan seurauksista. Yhteistyömuotoja ovat esimerkiksi koulupoliisin oppitunnit, hyvinvointipäivät sekä osallistuminen poliisin valtakunnallisille oppitunneille.